

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY
5. évfolyam

Kódszám:

Jókai és a film

Csorba András *Az arany ember* című filmben (rendező: Gertler Viktor, 1962)

Jókai életműve a magyar filmkészítés egyik legfontosabb inspirációs forrása. *Az arany ember* című regényt például négyszer is megfilmesítették 1918–2005-ig, Korda Sándor, Gaál Béla, Gertler Viktor és Gárdos Péter rendezésében, de a *Szegény gazdagok*, az *Egy magyar nábob*, *Az új földesúr*, *A kőszívű ember fiai*, a *Fekete gyémántok*, a *Rab Ráby*, és a *Sárga rózsa* is mozivászonra került.

A magyar filmművészetben (a tévéfilmeket nem számítva) a Jókai-adaptációknak három nagy hulláma volt. Az első hullám a némafilm korában indult meg – írja Stöhr Lóránt filmtörténész. Az alábbiakban az ő tanulmányából idézünk, amely *A szerző politikája avagy a hamisítás módozatai* címmel a Filmkultúrában jelent meg 2002-ben:

„1915-ben készült el a *Szegény gazdagok* adaptációja [...] . 1917–19 között Jókainak nyolc művéből (*A szerelem bolondjai*, *Az elátkozott család*, *Fekete gyémántok*, *Gazdag szegények*, *A halálítélet*, *Az arany ember*, *Fehér rózsa*, *A lélekidomár*) forgattak filmet magyarok és németek, amelyek közül a leghíresebb Korda Sándor *Az arany embere* 1918-ból [...].

Az 1935 decemberében bemutatott Az új földesúr a Jókai-adaptációk újabb hullámának kezdete. A következő évben, szintén Gaál rendezésében Az arany ember, 1938-ban a Fekete gyémántok és a Szegény gazdagok [...], végül a sort 1940-ben a Sárga rózsa zárja, amit a népies témájú filmek rendezője, György István jegyez.

A Jókai-adaptációk újabb hulláma 1959-ben kezdődik, amikor Bán Frigyes megrendezi a Szegény gazdagokat. Az 1959-től 1966-ig tartó szűk évtized a Jókai-adaptációk harmadik nagy korszaka. [...] A Jókai-hullám 1965–66-ban tetőzik, Várkonyi Zoltán adaptációival, A kőszívű ember fiaival, az Egy magyar nábobbal és a Kárpáthy Zoltánnal. Várkonyi tíz évvel később még egyszer megpróbálkozik Jókáival, de az 1976-os Fekete gyémántok már a költséges Jókai-adaptációk végét jelenti. Jókai és általában a nagy magyar klasszikusok kötelező olvasmányainak megfilmesítése végérvényesen a televízióba szorult. A trendet Lányi András törte meg 1988-ban, amikor Az új földesúr szabad átíratára vállalkozott, de Jókainak ez a kései mozis feltámasztása [...] nem jelentette egy új Jókai-hullám kezdetét. Mindeztidáig ez volt az utolsó Jókai-adaptáció a magyar film történetében.

[...] A Jókai-adaptációk mindig a presztízsfilmek közé tartoztak, amelyek a filmipar rangjának emelését szolgálták. Jókaiiban azonban nemcsak a nemzet koszorús íróját tisztelték a forgatókönyvírók és a rendezők, hanem a kalandos, fordulatos, romantikus regények szerzőjét is, akinek történetei a szélesebb közönség számára is élvezetes filmek alapjául szolgálhatnak. [...] A 30-as és a 60-as évek magyar filmipara azonban jelentős mértékben különbözik egymástól, és ez az óriási eltérés Jókai adaptálásának a szerepét is befolyásolja. Míg a 30-as évek a profitorientált tömegfilm kora, amikor a vígjátékok és melodramák között Jókai nevét hangoztatva élhetik ki az alkotók művészi igényeiket, addig az 50-es, 60-as években a kizárólag művészeti-politikai céloknak alárendelt állami filmiparban a komoly irodalmi presztízzsel bíró 19. századi író adaptálása jó ürügyet és egyben remek lehetőséget teremtett a szórakoztató filmek után epedő nagyközönség igényeinek kiszolgálására.”

Forrás: https://nat2012.nkp.hu/tankonyv/irodalom_10/irodalom_adaptaciok

Szövegértési feladatok

1. Adj más címet a szövegnek!

..... 1pont/

2. Mi a jelentése az alábbi szavaknak? Húzd alá! 14pont /

inspiráció 1. beavatkozás, 2. ihlet, késztetés, x. elveszi a kedvét valakinek

adaptáció: 1. kölcsönvesz 2. bérbe ad x. átalakítás, alkalmazás

trend 1. divat 2. irányzat x. ódivatú

presztízs 1. tekintély 2. étkezéslet x. személy

profit 1. célirány 2. süteményfajta x. nyereség

melodráma 1. tv-műfaj 2. filmfajta x. tragikusan végződő szerelmes történet

szűk évtized 1. kevesebb mint 100 év 2. kevesebb mint tíz év x. 10-nél több év

3. Töltsd ki az olvasmány alapján a táblázat hiányos részeit! 12 pont /

Jókai regény címe	rendező	évszám
		1976
		1965-66
		1959
	György István	1940

Fekete gyémántok Szegény gazdagok		1938
Az arany ember		1936
	-----	1935
Az arany ember és még 8 mű		

4.

Mi volt a célja a Jókai -adaptációknak? 5pont/

Miért tisztelték a forgatókönyvírók és rendezők Jókait?

.....

Mely művek megfilmesítésével tetőzik a Jókai -
hullám?.....

Mi az utolsó Jókai -adaptáció?

Miért pont XIX. századi szerző művét választották ki megfilmesítésre?

.....

5. Pécsnek milyen kötődése van Jókaihoz? Sorolj fel néhány példát!

.....
.....
.....3p/

6. A következő helyek és személyek Jókaihoz kapcsolódnak. Párosítsd őket ! 5 pont /

PÁPA	első felesége
Balatonfüred	itt tanult
Komárom	itt született
Laborfalvi Róza	második felesége
Nagy Bella	itt írta Az arany ember című regényét

összesen : 40 pont

elért: _____ pont

Helyesírási feladatok

1. Állítsd betűrendbe a szövegből vett címeket! 10 pont/

_____ Egy magyar nábob

_____ Az új földesúr

_____ A kőszívű ember fiai

_____ Fekete gyémántok

_____ Sárga rózsza

_____ Az arany ember

_____ A szerelem bolondjai

_____ Szegény gazdagok

_____ A lélekidomár

_____ Rab Ráby

2. Válaszd el az összes lehetséges helyen a szövegből kiemelt szavakat!

❖ inspirációs _____

- ❖ filmművészet _____
- ❖ megpróbálkozik _____
- ❖ költséges _____
- ❖ presztízsfilmek _____ 10pont/

3. Pótold a szöveg alapján a hiányzó magánhangzókat!

__j, sz__k, k__sz__v__, t__z, __r__, rendez__, v__g, sz__k, 11 pont

4. Alakítsd át az igéket úgy, hogy felszólító mód, T/2 személyűek legyenek!
5 pont /

kijelentő mód	felszólító mód
megfilmesítik	
kerül	
megjelenik	
forgatnak	
jelenti	

5. Melyik a kakukktojás? Karikázd be! 4pont /

- négyszer, 1917, új, tíz
- Fekete, gazdag, szegény, ember
- került, kezdődik, volt, megfilmesítették
- A Pál utcai fiúk, Sárga rózsa, A lélekidomár

Összesen 40 pont

Elért: _____ pont

Készítette: Cseszárík Mónika